EB Akademi

Türkiye Cumhuriyeti Anayasası

Konu Anlatımı · EKYS 2027

www.evrakburada.com/anayasa-konu-anlatimi

evrakburada.com

1 Genel Esaslar (md. 1-11)

2709 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Anayasası (1982). Devletin şekli **Cumhuriyettir** (md. 1). Türkiye Cumhuriyeti; toplumun huzuru, millî dayanışma ve adalet anlayışı içinde, insan haklarına saygılı, Atatürk milliyetçiliğine bağlı, başlangıçtaki temel ilkelere dayanan **demokratik, laik ve sosyal bir hukuk devletidir** (md. 2).

Madde	Hüküm
3	Devlet ülkesi ve milletiyle bölünmez bir bütündür. Dili **Türkçe**, bayrağı **beyaz ay yıldızlı al bayrak**, millî marşı **İstiklal Marşı**, başkenti **Ankara**.
4	**Değiştirilemeyecek hükümler:** md. 1 (Cumhuriyet), md. 2 (nitelikler) ve md. 3 değiştirilemez, **değiştirilmesi teklif edilemez**.
5	Devletin temel amaç ve görevleri: bağımsızlık ve bütünlük, Cumhuriyet ve demokrasiyi korumak, refah ve huzur; temel hakları sınırlayan engelleri kaldırmak
6	Egemenlik kayıtsız şartsız **Milletindir**; yetkili organlar eliyle kullanılır; hiçbir kişiye, zümreye veya sınıfa bırakılamaz.
7-8-9	Yasama **TBMM**'nindir ve **devredilemez** · yürütme **Cumhurbaşkanınca** kullanılır · yargı **bağımsız ve tarafsız mahkemelerce**
10	**Kanun önünde eşitlik**: dil, ırk, renk, cinsiyet, siyasi düşünce, din, mezhep ayrımı yok; kadın-erkek eşit; çocuklar, yaşlılar, engelliler, şehit dul ve yetimleri, malul ve gaziler için tedbirler eşitliğe aykırı sayılmaz; hiçbir kişiye, aileye, zümreye imtiyaz tanınamaz.
11	Anayasa hükümleri yasama, yürütme ve yargı organlarını, idareyi, kuruluş ve kişileri **bağlar**; kanunlar Anayasaya aykırı olamaz.

Ezber: değiştirilemez = **ilk 3 madde** (md. 4) · yasama devredilemez · egemenlik kayıtsız şartsız Milletindir.

2 Temel Hak ve Hürriyetler (md. 12-40)

Niteliği (md. 12)

Herkes kişiliğine bağlı, **dokunulmaz, devredilmez, vazgeçilmez** temel hak ve hürriyetlere sahiptir; bunlar kişinin topluma, ailesine ve diğer kişilere karşı ödev ve sorumluluklarını da içerir.

Sınırlama (md. 13)

Özlerine dokunulmaksızın, yalnızca Anayasanın ilgili maddesindeki sebeplere bağlı olarak ve **ancak kanunla** sınırlanabilir; demokratik toplum düzeni, laik Cumhuriyetin gerekleri ve **ölçülülük** ilkesine aykırı olamaz.

Durdurma (md. 15)

Savaş, seferberlik veya olağanüstü hâllerde kısmen ya da tamamen durdurulabilir. Yine de yaşama hakkına (savaş hukukuna uygun ölümler hariç), maddi-manevi bütünlüğe dokunulamaz; kimse din, vicdan, düşünce açıklamaya zorlanamaz; suç ve cezalar geçmişe yürütülemez.

evrakburada.com

Kişi hakkı	Hatırlanacak süre / kural
Kişi hürriyeti ve güvenliği (md. 19)	Yakalanan ya da tutuklanan, en yakın mahkemeye gönderilme süresi hariç en geç **48 saat**, **toplu suçlarda en çok 4 gün** içinde hâkim önüne çıkarılır. Yakınlarına **derhal** bildirilir.
Diğer kişi hakları	Kişi dokunulmazlığı, zorla çalıştırma yasağı, özel hayatın gizliliği, konut dokunulmazlığı, haberleşme hürriyeti, yerleşme ve seyahat, din ve vicdan, düşünce ve kanaat, bilim ve sanat, basın, toplantı hakları, mülkiyet, hak arama hürriyeti

3 Eğitim Hakkı ve Sosyal Haklar (md. 41-65)

Md. 42 — Eğitim ve öğrenim hakkı ve ödevi: Kimse eğitim ve öğrenim hakkından **yoksun bırakılamaz**; öğrenim hakkının kapsamı **kanunla** düzenlenir.

Md. 42'nin hükmü	İçerik
Esas	Eğitim ve öğretim **Atatürk ilkeleri ve inkılapları** doğrultusunda, çağdaş bilim ve eğitim esaslarına göre, **Devletin gözetim ve denetimi altında** yapılır; bu esaslara aykırı eğitim yerleri açılamaz.
Sadakat	Eğitim ve öğretim hürriyeti **Anayasaya sadakat borcunu** ortadan kaldırmaz.
Zorunluluk	**İlköğretim** kız ve erkek bütün vatandaşlar için **zorunludur** ve **Devlet okullarında parasızdır**.
Özel okullar	Özel ilk ve orta dereceli okulların esasları, Devlet okullarıyla erişilmek istenen seviyeye uygun olarak **kanunla** düzenlenir.
Destek	Maddi imkândan yoksun başarılı öğrencilere **burs** ve diğer yardımlar; özel eğitime ihtiyacı olanları topluma yararlı kılacak tedbirler
Faaliyet	Eğitim kurumlarında yalnız eğitim, öğretim, araştırma ve inceleme faaliyetleri yürütülür; bunlar **engellenemez**.
Dil	**Türkçeden başka hiçbir dil**, Türk vatandaşlarına **ana dilleri olarak** okutulamaz ve öğretilemez; yabancı diller ve yabancı dille eğitim yapan okulların esasları kanunla düzenlenir.

Sendika (md. 51)

Çalışanlar ve işverenler **önceden izin almaksızın** sendika kurma, serbestçe üye olma ve çekilme hakkına sahiptir; kimse üye olmaya ya da ayrılmaya zorlanamaz. İşçi niteliği taşımayan kamu görevlilerinin hakları hizmetin niteliğine göre kanunla düzenlenir.

Toplu sözleşme (md. 53)

Memurlar ve diğer kamu görevlileri toplu sözleşme yapma hakkına sahiptir. Uyuşmazlıkta **Kamu Görevlileri Hakem Kurulu**na başvurulabilir; kararları **kesindir** ve toplu sözleşme hükmündedir.

evrakburada.com

4 Siyasi Haklar ve Ödevler (md. 66-74)

Madde	Hüküm
67 Seçme	**On sekiz yaşını** dolduran her Türk vatandaşı seçme ve halkoylamasına katılma hakkına sahiptir. Seçimler serbest, eşit, gizli, tek dereceli, genel oy, açık sayım ve döküm esaslarına göre, **yargı yönetim ve denetimi** altında yapılır.
70 Kamu hizmetine girme	**Her Türk** kamu hizmetlerine girme hakkına sahiptir; hizmete alınmada **görevin gerektirdiği niteliklerden başka** hiçbir ayrım gözetilemez.
71 Mal bildirimi	Kamu hizmetine girenlerin mal bildirimi ve tekrarlanma süreleri **kanunla** düzenlenir; **yasama ve yürütme** organlarında görev alanlar istisna edilemez.
72 Vatan hizmeti	Her Türkün **hakkı ve ödevidir**.
73 Vergi	Herkes **mali gücüne göre** vergi öder; vergi kanunla konulur. Muaflık, istisna, indirim ve oranlarda kanunun sınırları içinde değişiklik yetkisi **Cumhurbaşkanına** verilebilir.
74 Dilekçe	Vatandaşlar ve karşılıklılık esasıyla Türkiye'de ikamet eden yabancılar, yetkili makamlara ve **TBMM**'ye yazıyla başvurabilir; bilgi edinme ve Kamu Denetçiliği Kurumuna başvurma hakkı.

Ezber: kamu hizmetine girme hakkı "**her Türk**" · mal bildiriminden yasama ve yürütme **istisna edilemez** · dilekçe hakkı yabancılara **karşılıklılık** esasıyla.

evrakburada.com

5 Yasama ve Yürütme

Konu	Kural
TBMM (md. 75-77)	**600** milletvekili · **18 yaşını** dolduran her Türk milletvekili seçilebilir · TBMM ve Cumhurbaşkanlığı seçimleri **beş yılda bir aynı günde**
Ara seçim (md. 78)	Her dönem bir kez; genel seçimden **30 ay** geçmedikçe yapılamaz (boşalma üye tamsayısının **%5**'ine ulaşırsa 3 ay içinde); genel seçime **bir yıl** kala yapılamaz
TBMM görevleri (md. 87)	Kanun koyma-değiştirme-kaldırma, bütçe ve kesinhesap, para basma ve savaş ilanı, andlaşmaları uygun bulma; **üye tamsayısının beşte üçüyle** genel ve özel af
Kanunların yayımı (md. 89)	Cumhurbaşkanı **15 gün** içinde yayımlar ya da gerekçesiyle geri gönderir (bütçe kanunları hariç). TBMM **üye tamsayısının salt çoğunluğuyla** aynen kabul ederse yayımlanır.
Cumhurbaşkanı (md. 101)	**40 yaşını** doldurmuş, **yükseköğrenim** yapmış, milletvekili seçilme yeterliliğine sahip Türk vatandaşları arasından **halk tarafından** seçilir; görev süresi **5 yıl**, en fazla **iki defa**. Aday gösterme: parti grupları, son seçimde en az **%5** oy alan partiler, en az **100.000 seçmen**.
Cumhurbaşkanlığı kararnamesi (md. 104)	Yürütme yetkisine ilişkin konularda çıkarılır. **Temel haklar, kişi hakları ve siyasi haklar** CBK ile düzenlenemez; münhasıran kanunla düzenlenecek ve kanunda açıkça düzenlenen konularda çıkarılamaz. Kanunla çelişirse **kanun** uygulanır; TBMM aynı konuda kanun çıkarırsa CBK **hükümsüz** olur.
Boşalma (md. 106)	Cumhurbaşkanlığı boşalırsa **45 gün** içinde seçim; yenisi seçilene kadar **Cumhurbaşkanı yardımcısı** vekâlet eder.
Olağanüstü hal (md. 119)	Cumhurbaşkanı **en fazla 6 ay** için ilan eder; karar aynı gün Resmî Gazetede yayımlanır ve **TBMM onayına** sunulur; TBMM her defasında **en fazla 4 ay** uzatabilir (savaşta bu sınır yok).

Ezber: 600 vekil · 18 yaş vekil, 18 yaş seçmen · Cumhurbaşkanı 40 yaş, 5 yıl, 2 dönem · kanun yayımı 15 gün · OHAL 6 ay + 4'er ay uzatma · boşalmada 45 gün.

evrakburada.com

6 İdare ve Kamu Görevlileri (md. 123-137)

Madde	Hüküm
123	İdare kuruluş ve görevleriyle **bir bütündür** ve kanunla düzenlenir; **merkezden yönetim ve yerinden yönetim** esaslarına dayanır. Kamu tüzelkişiliği **kanunla veya Cumhurbaşkanlığı kararnamesiyle** kurulur.
124	Cumhurbaşkanı, bakanlıklar ve kamu tüzelkişileri kanunların ve CBK'ların uygulanmasını sağlamak için **yönetmelik** çıkarabilir.
125	İdarenin her türlü eylem ve işlemine karşı **yargı yolu açıktır**; idare kendi eylem ve işlemlerinden doğan zararı ödemekle yükümlüdür.
126	Merkezî idare: iller ve diğer kademeli bölümler; illerin idaresi **yetki genişliği** esasına dayanır; birden çok ili kapsayan merkezî teşkilat kurulabilir.
127	Mahallî idareler: il, belediye, köy; karar organları seçmenlerce seçilir; seçimleri **beş yılda bir**. Merkezî idarenin mahallî idareler üzerinde **idari vesayet** yetkisi vardır.
128	Kamu hizmetlerinin gerektirdiği **asli ve sürekli görevler** memurlar ve diğer kamu görevlileri eliyle görülür. Nitelikleri, atanmaları, hakları, aylıkları ve özlük işleri **kanunla** düzenlenir; mali ve sosyal haklara ilişkin **toplu sözleşme hükümleri saklıdır**.
129	Memurlar Anayasa ve kanunlara sadık kalmakla yükümlüdür. **Savunma hakkı tanınmadıkça disiplin cezası verilemez**; disiplin kararları **yargı denetimi dışında bırakılamaz**. Kusurdan doğan tazminat davaları, kendilerine **rücu** edilmek kaydıyla **ancak idare aleyhine** açılır. Ceza kovuşturması, kanundaki istisnalar dışında **idari merciin iznine** bağlıdır.
130-131	Üniversiteler Devlet tarafından **kanunla** kurulur; vakıflar kazanç amacı gütmeden yükseköğretim kurumu kurabilir. **Yükseköğretim Kurulu** üyeleri Cumhurbaşkanınca atanır/seçilir.
137	**Kanunsuz emir:** üstten alınan emri yönetmelik, CBK, kanun veya Anayasaya aykırı gören yerine getirmez ve aykırılığı **emri verene** bildirir. Üst emrinde ısrar eder ve **yazıyla yenilerse** emir yerine getirilir; yerine getiren sorumlu olmaz. **Konusu suç teşkil eden emir hiçbir suretle yerine getirilmez**; getiren sorumluluktan kurtulamaz.

Ezber: savunmasız disiplin cezası yok · disiplin kararı yargı denetiminde · tazminat davası idareye (rücu) · kovuşturma izne bağlı (4483) · kanunsuz emir yazılı tekrarlanırsa yapılır, suç ise asla.

7 Anayasa Mahkemesi, İnkılap Kanunları ve Anayasa Değişikliği

Anayasa Mahkemesi (md. 146-148)

15 üye; TBMM 3 üye (2'si Sayıştay, 1'i baro adayları arasından), Cumhurbaşkanı 12 üye seçer. Üyeler **12 yıl** için seçilir; bir kimse **iki defa** seçilemez. Kanunları, CBK'ları ve TBMM İçtüzüğünü şekil ve esas bakımından denetler, **bireysel başvuruları** karara bağlar; Anayasa değişikliklerini **yalnız şekil** bakımından denetler. OHAL ve savaşta çıkarılan CBK'lara karşı dava açılamaz.

İnkılap kanunları (md. 174)

Anayasanın hiçbir hükmü inkılap kanunlarının Anayasaya aykırı olduğu şeklinde yorumlanamaz: **430 Tevhid-i Tedrisat**, 671 Şapka, 677 Tekke ve Zaviyeler, medeni nikâh (743), 1288 uluslararası rakamlar, **1353 Türk Harfleri**, 2590 lakap ve unvanların kaldırılması, 2596 bazı kisvelerin giyilemeyeceği.

evrakburada.com

Anayasa değişikliği (md. 175)

Teklif: üye tamsayısının **en az üçte biri**, yazıyla. Genel Kurulda **iki defa** görüşülür. Kabul: üye tamsayısının **beşte üçü**, gizli oy. **3/5 ile 2/3 arası** kabul edilen değişiklik halkoyuna sunulur; **2/3 ve üzeri** kabulde Cumhurbaşkanı doğrudan halkoyuna sunabilir.

Ezber: eğitimle doğrudan ilgili inkılap kanunu → **430 sayılı Tevhid-i Tedrisat** (3 Mart 1340/1924) · AYM 15 üye, 12 yıl, tek dönem · Anayasa değişikliği teklifi 1/3, kabulü 3/5.

evrakburada.com

★ T.C. Anayasası — Sınavda En Vurucu Noktalar

Son tekrar listesi

1. Devletin şekli **Cumhuriyet** (md. 1); nitelikleri: **demokratik, laik, sosyal hukuk devleti**, Atatürk milliyetçiliğine bağlı (md. 2).
2. Egemenlik **kayıtsız şartsız Milletindir**; yasama yetkisi **TBMM**'nindir ve **devredilemez**; yargı yetkisi **bağımsız ve tarafsız mahkemeler**indir.
3. Anayasa hükümleri **bağlayıcı ve üstün**; kanunlar Anayasaya aykırı olamaz (md. 11).
4. Temel haklar kişiliğe bağlı, **dokunulmaz, devredilmez, vazgeçilmez**; sınırlama **ölçülülük** ilkesine aykırı olamaz (md. 13).
5. Yakalanan veya tutuklananın durumu yakınlarına **derhâl** bildirilir (md. 19).
6. Md. 42: öğrenim hakkının kapsamı **kanunla**; eğitim **Devletin gözetim ve denetiminde**; özel okullar Devlet okullarıyla erişilmek istenen seviyeye uygun **kanunla**; maddi imkânı olmayan başarılı öğrenciye **burs**.
7. Sendika kurma **önceden izin almaksızın** (md. 51); memurların toplu sözleşme hakkı **md. 53** (2010).
8. Seçme yaşı **18**, milletvekili seçilme yaşı **18**; seçimler **yargı yönetim ve denetiminde**; kamu hizmetine girme **her Türk'ün** hakkı; yasama-yürütmede görevliler mal bildiriminden **istisna edilemez**.
9. TBMM **600** milletvekili; TBMM ve Cumhurbaşkanlığı seçimleri **5 yılda bir aynı gün**; ara seçim için genel seçimden **30 ay** geçmeli, genel seçime **1 yıl** kala yapılmaz.
10. Af ilanı üye tamsayısının **beşte üçü**; Cumhurbaşkanı kanunu **15 günde** yayımlar; geri gönderilen kanun **salt çoğunlukla** aynen kabul edilirse yayımlanır; **bütçe kanunları** geri gönderilemez.
11. Cumhurbaşkanı: **40 yaş**, yükseköğrenim, milletvekili seçilme yeterliği; görev **5 yıl**, en çok **iki defa**; aday gösterme: **%5** oy alan parti veya **100.000** seçmen.
12. CB kararnamesi yalnız **yürütme yetkisine ilişkin** konularda; kanunla çelişirse **kanun** uygulanır; aynı konuda kanun çıkarsa kararname **hükümsüz**. Boşalmada **45 günde** seçim, **CB yardımcısı** vekâlet eder.
13. OHAL en çok **6 ay**; karar **aynı gün** TBMM onayına; uzatma her defasında en çok **4 ay**.
14. İdare **merkezden ve yerinden yönetim**; kamu tüzelkişiliği **kanun veya CB kararnamesiyle**; iller **yetki genişliği**; mahallî idarelere **idari vesayet**; seçimleri **5 yılda** bir.
15. Md. 128-129: memurların aylık ve özlük işleri **kanunla**; savunmasız disiplin cezası verilemez; disiplin kararları **yargı denetimi dışında bırakılamaz**; tazminat davası **idare aleyhine**, rücu saklı.
16. Md. 137: kanunsuz emir yazıyla yenilenirse **yerine getirilir, getiren sorumlu olmaz**; konusu **suç** olan emir **hiçbir surette** yerine getirilmez.
17. AYM **15 üye**, **12 yıl**; Anayasa değişikliklerini **yalnız şekil** bakımından denetler; OHAL ve savaşta çıkarılan CB kararnamelerine iptal davası **açılamaz**.
18. Md. 174 inkılap kanunları: **430 Tevhid-i Tedrisat**, 1353 Türk Harfleri vb. (Soyadı Kanunu listede **yok**).
19. Değişiklik teklifi üye tamsayısının **üçte biri**; **iki defa** görüşülür; kabul **beşte üç, gizli oy**; 3/5-2/3 arası **halkoyuna** gider, 2/3 ve üstünü Cumhurbaşkanı **isterse** halkoyuna sunar.

evrakburada.com

Sayı	Ne?
600 / 18	Milletvekili sayısı / seçilme yaşı
5 yıl	Seçim dönemi, CB görevi, mahallî seçim
15 / 12	AYM üyesi / görev yılı
6 ay + 4 ay	OHAL / her uzatma
1/3 · 3/5 · 2/3	Anayasa değişikliği teklif / kabul / doğrudan yayım eşiği

Karıştırılanlar / soru tuzakları

1. Geri gönderilen kanunu aynen kabul için **salt çoğunluk** yeter (2/3 değil).
2. Kanunsuz emirde suç teşkil eden emir yazılı yenilense de **yapılmaz**.
3. AYM Anayasa değişikliğini **esastan** denetleyemez.

evrakburada.com